

ARAŞTIRMA / ARTICLE

Ankara İli Beypazarı İlçesi Kırsal Turizm Gelişimi ve Yerel Kalkınmaya Etkisi

The Development of Rural Tourism in Ankara, Beypazarı and Its Impact on Local Development

Ferdağ Tatar,¹ Bilge Armatlı Köroğlu²

¹Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar Dairesi Başkanlığı, Ankara

²Gazi Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara

ÖZ

Kırsal turizm, kırsal alandaki kültürel, doğal ve tarihi potansiyelleri değerlendirerek ekonomik yapıyı güçlendirmek için yeni bir turizm türü olarak görülmektedir. Turizmin yükselişinde bireylerin yeni yaşam deneyimi arayışı, metropoliten alanların kalabalığından uzaklaşma, doğaya yakın olma, farklı kültür ve hayat şekillerini deneyimleme isteği etkili olmaktadır. Kırsal alanlar bu talebe büyük oranda yanıt verecek potansiyeli içermektedir ve kırsal turizm gelişimi yerel potansiyellere, insan sermayesine dayalı olarak yerel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Makalenin amacı Ankara İli'nin çevre ilçeleri arasında kırsal turizm potansiyelleri ile öne çıkan Beypazarı İlçesi'nde ekonomik kalkınmanın ana aktörleri olan turizm işletmelerinin temel yapısının çözümlenmesi, bu alandaki girişimcilerin kırsal turizm algısının ortaya konması ile yerel kalkınmaya olası etkilerinin tartışılmasıdır. Alan araştırmasında Beypazarı İlçesi'nde 62 turizm işletmesi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları Beypazarı'nda kadın işgücünün girişimci olarak önemli bir varlık gösterdiğini ve ev kadınlığından girişimciliğe atılan kadın sayısının az olmadığını ortaya koymaktadır. Beypazarı'nda kırsal turizm işletmelerinin girişimcileri kırsal turizmin yerel kalkınma üzerindeki olumlu etkilerinde hemfikir olduklarını belirtmektedirler. Ayrıca Beypazarı'nda girişimcilerin turizm yapabilirliğinin yüksek olduğu ancak yerel potansiyellerin yeterince kullanılmadığı algısına sahip olduğu ve kırsal turizmin sosyal etkilerinin değerlendirilmesinin girişimcinin cinsiyetine ve eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Araştırma bulguları yerel kalkınma çalışmalarında kırsal turizmin yeri ve önemi hakkında ipucu verebilecek, bunun da ötesinde yerel kalkınma stratejilerinin geliştirilmesinde yol gösterici olabilecek niteliktedir.

Anahtar sözcükler: Beypazarı; girişimcilik; kırsal turizm; turizm işletmesi; yerel kalkınma.

ABSTRACT

Rural tourism is seen as a new type of tourism in order to strengthen the economic structure by evaluating the cultural, natural and historical potentials in rural areas. On the rise of tourism, individuals' quest for new life experiences, departure from the crowd of metropolitan areas, and the desire to be closer to nature and experience different forms of culture and life are influential. Rural areas have a great potential to satisfy these demands. Furthermore, rural tourism development contributes to local development, and to local potential based on human capital. The aim of this study is to analyze the basic structure of tourism enterprises that are the main actors of economic development in Beypazarı District, which stands out among the surrounding districts of Ankara province with the potential of rural tourism, and to discuss the possible effects of the emergence of rural tourism perception among entrepreneurs on local development. A survey was conducted with 62 tourism enterprises in the Beypazarı District. The results of the research reveal that female labor force in Beypazarı has an important part as an entrepreneur and that the number of female that shifted from being housewife to entrepreneur isn't low. In Beypazarı, the entrepreneurs of rural tourism enterprises agree on the positive effects of rural tourism on local development. It is also seen that in Beypazarı, the entrepreneurs have a perception that although there is possibilities in tourism, local potentials are not used enough, and the evaluation of the social effects of rural tourism differs according to the gender and educational status of the entrepreneur. The findings of the research can provide clues as to the place and the importance of rural tourism in local development studies, and beyond that, they can guide the improvement of local development strategies.

Keywords: Beypazarı; entrepreneurship; rural tourism; tourism firm; local development.

Bu makale, Ferdağ Tatar tarafından Doç. Dr. Bilge Armatlı Köroğlu danışmanlığında Temmuz 2014'de Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan "Ankara İli Beypazarı İlçesi Kırsal Turizm Gelişimi ve Kırsal Kalkınmaya Etkisi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

Geliş tarihi: 10.12.2016 Kabul tarihi: 24.03.2017
Online yayımlanma tarihi: 24.05.2017
İletişim: Bilge Armatlı Köroğlu.
e-posta: bilgeakoroglu@gmail.com

TMMOB
Şehir Plancıları Odası

Giriş

Küreselleşme sonucunda, ülkeler arasındaki coğrafi sınırların belirsizleşmesi, yatırımların uluslararasılaşması, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle turizm sektörü de gelişmekte ve uluslararasılaşmaktadır. 21. yüzyılda turizm sektörünün dünya genelinde yükselişinde bireylerin alternatif turizm tercihleri de yer almaktadır. Doğal yapısı, kültürel ve tarihi potansiyelleri, insan sermayesi ile kırsal alanlar turizm için büyük bir potansiyel oluşturmakta, kırsal alanların potansiyellerine dayanan ve kırsal alanlarda kurgulanan alternatif turizm türü ise kırsal turizm olarak adlandırılmaktadır.

Kırsal turizm gelişimi büyük oranda yerel potansiyellere ve yerel insan sermayesine dayanmaktadır. Kırsal turizm yerel potansiyelleri harekete geçirerek ziyaretçiyi kırsal alanlara çekmekte, böylece turist sayısı, katma değer artmakta ve çok sayıda yerel aktör bu artıştan ekonomik fayda sağlamaktadır. Kırsal turizmin gelişimiyle yaratılan yerel iş kapasitesi yerel gelirin artmasına ve işgücü piyasasının gelişmesine neden olmaktadır.

Ankara'nın İlçeleri arasında kırsal turizm potansiyeli ile öne çıkan Beypazarı İlçesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Beypazarı İlçesi doğal, kültürel-tarihi özellikleri, kırsal turizmi destekleyen işletmeleri ile kırsal turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Beypazarı İlçesi'nde önemli doğal potansiyeller olsa da kültürel- tarihi potansiyellerin çok daha zengin olduğu söylenebilmektedir.

Makalede “Yerel potansiyelleri kullanan kırsal turizm yörede yerel kalkınmayı tetikleyen temel faktörlerdendir” temel hipotezinden yola çıkılmaktadır. Kırsal turizmin temel aktörlerinden turizm işletmelerinin kırsal turizm ve yerel kalkınma ilişkisine yönelik algıları “Beypazarı İlçesi'nde işletmelerin yerel kalkınma konusundaki farkındalık düzeyine”, “yörenin turizm yapabilirliğine”, “sektörde kadın istihdamına”, “kırsal turizmin sosyal yaşama etkisine” ilişkin alt hipotezler doğrultusunda test edilmektedir. Alan araştırmasında Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizm alanında hizmet veren 62 girişimciyle derinlemesine görüşme yapılarak veri tabanı oluşturulmuştur.

Makale beş temel bölümden oluşmaktadır. Girişi izleyen ikinci bölümde yerel kalkınma ve kırsal turizm başlığı altında kırsal turizm yaklaşımları, dayandığı yerel potansiyeller ve kırsal turizmin yerel kalkınmaya etkisine ilişkin kavramsal tartışmalar yer almaktadır. Üçüncü bölümde alan araştırmasının yöntemi sunulmaktadır. Dördüncü bölümde alan araştırması sonuçları turizm işletmelerinin ve girişimcilerin özellikleri, kırsal turizmin yerel kalkınmaya ve istihdama etkisi, turizm sektörünün yapabilirliği, kırsal turizmin sosyal yaşama etkisi, Beypazarı İlçesi'nde turizmin gelişmesinin önündeki engeller alt başlıklarında tartışılmaktadır. Beşinci ve son bölüm olan sonuç bölümünde bulguların genel değerlendirmesi ve politika çıkarımları yer almaktadır.

Yerel Kalkınma ve Kırsal Turizm

Turizm kitle turizmi ve alternatif turizm olmak üzere iki temel başlıkta sınıflanmaktadır. Alternatif turizm özel ilgi alanlarına hitap eden turizm olarak tanımlanmakta ve yerel halkın yaşam şekline ve yerel çevreye vurgu yapmaktadır. Alternatif turizm çoğu zaman çevreye daha az olumsuz etkisi olan, yerel ekonominin diğer sektörlerinin gelişimine yardım eden ve yerel halkı turizm gelişim sürecine katan bir faaliyet olarak değerlendirilmektedir. Kırsal alanların potansiyellerine dayanan ve kırsal alanlarda kurgulanan alternatif turizm türü ise kırsal turizm olarak adlandırılmaktadır (Grefe, 1994). Kırsal turizm insanların iş, eğlence ve farklı nedenlerle çıktıkları seyahatlerini kırsal alanlara yapması ve burada bir süre geçirmeleri olarak tanımlanmaktadır.

Bugün turizmin büyük oranda özel sektör girişimi olduğu görülse de devletin yatırım, düzenleme ve pazar desteği sektör için kritik rol oynamaktadır (Okech ve diğ. 2012). Kırsal alanlara ilişkin engellerin büyük bölümü ticari, ekonomik ve taşımacılığa ilişkindir ve bu çerçevede devlet politikalarına dayalı gelişen hızlı ulaşım ve iyi pazarlama bağlantıları yörenin kırsal turizm alanında başarı şansını arttırmaktadır. Devlet desteği gibi dışsal etkenler bir yere kadar önemli olsa da kırsal turizmi tetikleyen en önemli etken yerel kaynak ve potansiyeller olarak tanımlanmakta ve pek çok ülkede önemli bir yerel kalkınma stratejisi olarak benimsenmektedir. Önceleri kırsal turizm gelişimi büyük oranda doğal kaynaklara dayalı tek ürünle gelişim gösterse de, bu kalkınma yaklaşımı yerini kültüre ve değerlere dayalı çok ürünlü kırsal turizm gelişimine bırakmıştır (Gartner, 2005).

Yerel kültür ve değerlere dayalı çok ürünlü kırsal turizmde her alanın içsel potansiyelleri önem kazanmakta, doğanın korunması ve yere özgü karakteristikler turizmi desteklemektedir (Udovč ve Perpar, 2007). Bu çerçevede yörenin turizm yapabilirliğine katkı sağlayan kırsal turizm potansiyelleri “doğal” ve “kültürel- tarihi” yerel özellikler olarak iki temel grupta ele alınmaktadır. Yerel doğal özellikler, kırsal peyzaj, hayvan varlığı, doğal çevre, geniş açık alanlar, tarım alanları vb. ile tanımlanmaktadır. Yerel kültürel-tarihi özellikler, yerel yiyecekler, tarımsal ürünler, yerel el sanatları, yerel yaşam şekli, yerel festivaller, yerel müzik ve danslar, yerel sporlar, kültürel miras, yöresel mimari, tarihi alanlar olarak sıralanabilmektedir.

Kırsal yerleşmelerde turizm gelişimi yoğun olarak kırsal kültür öğelerinin değiştirilerek yeniden üretimini ve tüketimini içermektedir (George ve Reid, 2005). Yerel potansiyellere dayanılarak geliştirilmesi beklenen kırsal turizmde kırsal yaşam idealize edilerek ve romantikleştirilerek yerel kültürün yeniden yorumlanması yolu ile turizmin hizmetine sunulmaktadır. Bu eğilim günümüzde bireylerin çeşitlenen, otantik yaşam deneyimleri arayışıyla desteklenmekte ve artış göstermektedir.

dir (Rockett ve Ramsey, 2016, Saxena ve diğ., 2007). Bu kapsamda yörenin otantik yapısı öne çıkmakta ve sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkileriyle bir turizm deneyimi yaşanmaktadır (Rockett ve Ramsey, 2016, Chhabra, 2010, Timothy ve Boyd, 2006).

Metropolitan yaşamdan uzaklaşma, uzaklık ve yalnızlık, doğaya yakın olma, sağlıklı olma isteği, farklı kültür ve hayat şekillerini deneyimleme, tarihi ve kültürel mirasla zenginleşme, bireylerin kırsal alanları tercih nedenleri arasında sıralanabilmektedir (Page ve Getz, 1997). Kırsal turizmde kültür, tarih ve doğaya ilişkin yerel potansiyellerin yönetilebilmesi için yerel halkın turizme doğrudan dahil edilmesine ve sürdürülebilirliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Sürdürülebilirlik yalnızca çevresel ve ekonomik olanı değil son derece kırılğan olan sosyal ve kültürel olanı da içermektedir (Loulanski ve Loulanski, 2011).

Kırsal turizmin yerel kalkınmaya katkısı yerel halkın kırsal turizmde aktif rol almasıyla mümkündür. Kırsal turizmde sektöre girişte eşiklerin düşük olması, mikro girişimlerin öne çıkması yerel halkın kolaylıkla sürece dahil olmasını sağlamaktadır (Anderson ve diğ. 2015). Yerel yeterli insan sermayesi barındırmıyor ise kırsal turizmde varlık gösterememekte, aynı şekilde insan sermayesi de yere ait potansiyeller ve ürünler olmadan tek başına kırsal turizmi sağlayamamaktadır (Dragulanescu ve Drutu, 2012).

Kırsal turizmin yerel kalkınma üzerinde olumlu etkilerinin yanında tarımın azalmasını ikame edebilecek kalkınma deneyimi sunması gelmektedir. Kırsal kalkınmaya özgü önemle vurgulanması gereken bir husus ürünün girişimcinin yaşam şeklini, becerisini, gündelik yaşamını yansıtmadır (Ashley, 2001). Kırsal turizm gibi alternatif turizm türleri pekçok kırsal özelliği ve kaynağı harekete geçirerek ziyaretçiyi kırsal alanlara çekmekte, turist sayısı artmakta, kırsal alana dönen katma değer artmakta ve çok sayıda yerel aktör bu artıştan ekonomik fayda sağlamaktadır. Böylece yerel iş kapasitesi gelişmekte ve yerel gelir ve işgücü kapasitesi artmaktadır. Yerel kalkınma sürecinde yaratılan iş kapasitesinde küçük ölçekli aile işletmelerinin önem kazandığı görülmektedir. Küçük ölçekli işletmelerin yerel potansiyellere dayalı ürün geliştirmesi ve küçük tanımlı piyasalar için üretim yapması söz konusudur (Okech ve diğ. 2012). Kırsal turizmin gelişmesi yerel gelir ve işgücü artışıyla sınırlı kalmamakta, bunun yanı sıra diğer sektörlerin gelişmesine de öncülük etmektedir. Turizm sektörüyle birlikte hizmet ve ticaret sektörlerinin alt dallarında gelişmeler izlenmektedir. Ticaret hediyelik eşya dükkanlarından, yöresel ürünlerin satışına kadar farklı faaliyetleri içerirken, gelişen hizmet sektörü kırsal turizmin canlılığını sürdürmesini sağlamaktadır. Bu kapsamda kırsal turizmin yerele sağladığı faydalar arasında turizm ve ilgili sanayilerde işgücü yaratılması profesyonel uzmanlaşmış işgücünün gelişmesi, altyapı gelişimi, potansiyel yatırımcılar için girişimcilik fırsatlarının yaygınlaşması sıralanabilmektedir.

Yaratılan yeni işgücü ve girişimcilik olanakları kırsal alanlarda yaşayan kadınlar için özellikle çekicidir çünkü kadınlar ailenin ve yerelliğin sürdürülebilmesinde merkezi rol oynamaktadır (Okech ve diğ. 2012). Ayrıca turizm gelişim sürecinde kadınlar ve erkekler her zaman eşit fayda sağlayamamakta, erkekler fırsatlardan daha fazla yararlanmaktadır. Kırsal turizm ile birlikte gelişen geleneksel yeme ve içme faaliyetleri, pansiyonculuk, el sanatları ise kırsal alanda kadınların kendilerine iş olanağı yaratabileceği temel alanlardır. Bu sektörlerde kadınlar hem işgücü olarak istihdam edilebilmekte, hem de girişimci olarak sektöre girebilmektedirler.

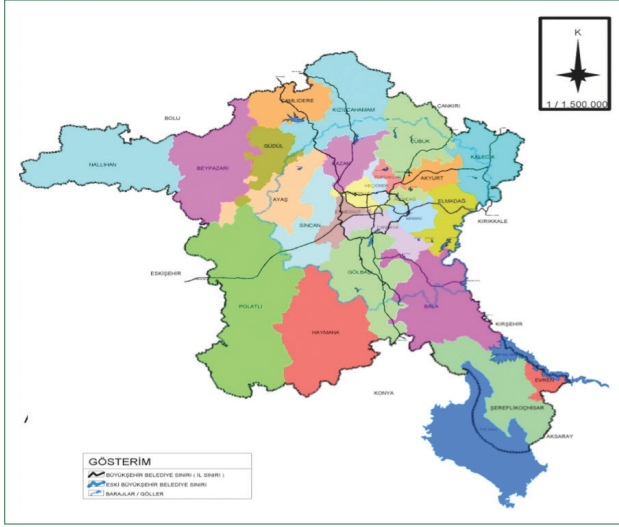
Kırsal turizm kırsalın durdurulamayan ekonomik ve sosyal düşüşüne bir çare olarak görülmektedir ve kırsal turizmin gelişimi için kırsalın biricikliği ve yerel kimlik temel motivasyondur. Bu noktada turistlerin kırsal turizm deneyiminde ne aradıkları kritik unsurdur. Çünkü ziyaretçiler bu değerler için gelmekte ve bu değerler yitirilirse turistlerin geliş amaçları da ortadan kalkmaktadır. Yerellik kültürünü turizm ile ticarileştirirken, geleneksel yaşam ve sosyal yapı bu süreçten zarar görebilmektedir. Kırsal alanlarda insanların yerinden edilmesi, su, orman, doğal yaşam kaynaklarının tüketilmesi bu olumsuzluklar içinde sayılabilmektedir. Turistler otantik bir ortam ararken yerel halk turist sayısının sınırsız büyümesinin üstesinden gelebilecek yeterliliğe her zaman sahip değildir. Kırsal turizmin yerel kalkınmaya olumlu etkisinin sürdürülmesi taşıma kapasitesinin aşılmasına bağlıdır.

Beypazarı İlçesi Kırsal Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi; Alan Araştırması

Eski Büyükşehir Belediye Sınırlarının kısmen ve tamamen dışında olan Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Gündül, Nallıhan, Polatlı, Şereflikoçhisar, Haymana, Kızılcahamam, Ayaş ve Bala İlçeleri 6360 sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediye sınırlarına katılmıştır (Şekil 1). Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde yer alan toplam 25 ilçeden Eski Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırlarının dışında kalan 11 ilçe kırsal potansiyellerini sürdüren, kırsal turizme yönelik işletmelerin yer aldığı ilçelerdir. Ankara İli, çevre ilçeleri arasında yapılan değerlendirmede kırsal turizm potansiyeli ile öne çıkan Beypazarı İlçesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Ankara İli Beypazarı İlçesi'nde ekonomik kalkınmanın ana aktörlerinden olan turizm işletmeleri ile yapılan alan araştırmasının amacı yörede kırsal turizm ve yerel kalkınma alanında girişimci algısının belirlenmesidir.

Beypazarı İlçesi'nin kırsal turizm potansiyelleri

Beypazarı İlçesi doğal, kültürel-tarihi özellikleri, merkezde yer alan, kırsal turizm işletmeleri ve kırsal alanları ile kırsal turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. Beypazarı kırsal turizm potansiyelleri "doğal" ve "kültürel-tarihi" potansiyeller olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır. Doğal potansiyeller: İnözü Vadisi, Hıdırlık Tepe, Yaylalar (Eğriova Yaylası, Tekke Yaylası), Kirmirçayı ve Gönen Vadisi, Peri Bacaları, tarımsal alanlar vb.

Şekil 1. Ankara İli İlçeleri. Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi

Kültürel-tarihi potansiyeller; el sanatları (altın, gümüş, telkârî işlemeciliği, dokuma), müzeler ve kültür evleri (Tarih ve Kültür Müzesi, Yaşayan Müze, Türk Hamam Müzesi, Halkevi ve Cahide Gürsoy Müzesi, Taş Mektep, Limoncuoğlu Konağı, Abbasların Konağı, Beypazarı Doğa Evi), yöresel lezzetler (Beypazarı ev tarhanası, göveç, Beypazarı dolması, uruş kapa-ması, erişte, 80 katlı Beypazarı baklavası, hoşmerim, perçem tatlısı, Beypazarı kurusu, Beypazarı simidi, Beypazarı ekmeği, havuç suyu, havuç lokumu, dut pestili, vb.), festival ve şenlikler (Beypazarı Yöresi Festivali, Uçurtma Şenliği, Kızak Şenliği, Yay-la Şenlikleri), Beypazarı evleri, camiler (Alaaddin Camii, Ak-şemseddin Camii, Kurşunlu Camii, İmaret Camii, Yeni Cami, Baloğlu Camii, Tatlı Çeşme Camii), mezar taşları, bedesten, köprü, han ve kervansaraylar (Suluhan Kervansarayı, Hacılar Köprüsü, Karcıkaya Köprüsü, Hanlarönü ve Tarihi Çarşı, Be-desten, Rüstem Paşa Hamamı, Eski Hamam) anıtlar, çeşmeler (Acı Çeşme, Arkbaşı Sokağı Çeşmesi vb.). Beypazarı İlçesi'nde önemli doğal potansiyeller olsa da kültürel- tarihi potansiyel-lerin çok daha zengin olduğu görülmektedir.

Araştırmanın hipotez ve alt hipotezleri

Makalede “Yerel potansiyelleri kullanan kırsal turizm yörede yerel kalkınmayı tetikleyen temel faktörlerdendir” temel hi-po-tezinden yola çıkılmaktadır. Alt hipotezler;

- “Kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren işletmele-rin kırsal turizm ve yerel kalkınma konusundaki farkındalık düzeyi yüksektir.”
- “Kırsal turizmin, yerel kalkınmaya olumlu etkisinin olabil-mesinde yörenin turizm yapabilirliği belirleyicidir.”
- “Kırsal turizmin gelişmesi kadın istihdam oranını artırır.”
- “Turizm işletmeleri kırsal turizmin sosyal yaşama olum-suz etkisi olduğunu düşünmemektedir ve bu algı cinsiyet ve eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.” olarak kurgulanmıştır.

Alan araştırmasının tasarımı

Beypazarı İlçesi'nde Ticaret Odası'na kayıtlı 493 işletme içinde turizm faaliyeti ile ilişkili hizmet sunan 117 işletme belirlenmiş-tir. 117 işletmeden %50,4 oran ile 57 işletme ile görüşme ya-pılmıştır. Görüşme oranı gümüş işletmelerinde %83,3, yöresel gıda ve kuruculara %48,4, otel ve pansiyonlarda %44,0, yöre-sel yemek ve restoranlarda %33,3, hediyelik eşya işletmelerin-de %58,8'dir (Tablo 1). Beypazarı'nda kırsal turizm algı anketi çalışmasında 10 adet gümüşçü, 16 adet yöresel gıda ve kurucu, 11 adet otel ve pansiyon, 10 adet yöresel yemek ve restoran işletmesi, 10 adet hediyelik eşya dükkânı olmak üzere 57 ticari işletme yer almıştır (Tablo 1). İşletmeler gümüşçülük, Bey-pazarı kurusu, yöresel yemekler, tarihi evler, el sanatları gibi Beypazarı'nın kültürel-tarihi potansiyellerine dayanmaktadır. Görüşme yapılan 57 işletmeye ek olarak Beypazarı'na özgü bir hizmet sunum şekli olan stantlarla da (5 stant) görüşme yapılarak, toplam görüşme sayısı 62'ye ulaşmıştır (Tablo 1).

Anket çalışması 18 Şubat-30 Mart 2014 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Anket çalışması için işletmelerden önceden randevu alınmamış, randevu alınmadan gidilen işletmelerden

Tablo 1. Anket yapılan işletme sayılarının alt sektörler dağılımı

Sektörler	Sayı	Toplam	Örneklem içindeki oranı (%)
Gruplar			
Gümüşçüler	10	12	83.3
Yöresel gıda ve kurucular	16	33	48.4
Otel- pansiyon	11	25	44.0
Yöresel yemek ve restoranlar	10	30	33.3
Hediyelik eşya	10	17	58.8
Toplam ticaret odasına kayıtlı işletmeler	57	117	50.4
Stant	5		
Toplam anket sayısı	62		

Tablo 2. Sektörlere göre işletmelerin çalışan sayıları ve kuruluş yılları

	Çalışan sayıları			Kuruluş yılı			Toplam
	1-5	6-10	11-16	1980-2000	2001-2010	2011 sonrası	
Gümüşçüler	9	1	0	9	1	0	10
	90.0%	10.0%	.0%	90.0%	10.0%	0.0%	100.0%
	23.7%	6.3%	.0%	28.1%	4.3%	0.0%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	9	5	2	6	8	2	16
	56.3%	31.3%	12.5%	37.5%	50.0%	12.5%	100.0%
	23.7%	31.3%	25.0%	18.8%	34.8%	28.6%	25.8%
Otel-pansiyon	3	4	4	4	7	0	11
	27.3%	36.4%	36.4%	36.4%	63.6%	0.0%	100.0%
	7.9%	25.0%	50.0%	12.5%	30.4%	0.0%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	2	6	2	7	3	0	10
	20.0%	60.0%	20.0%	70.0%	30.0%	0.0%	100.0%
	5.3%	37.5%	25.0%	21.9%	13.0%	0.0%	16.1%
Hediyelik eşya	10	0	0	6	3	1	10
	100.0%	0.0%	0.0%	60.0%	30.0%	10.0%	100.0%
	26.3%	0.0%	0.0%	18.8%	13.0%	14.3%	16.1%
Stant	5	0	0	0	1	4	5
	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	20.0%	80.0%	100.0%
	13.2%	0.0%	0.0%	0.0%	4.3%	57.1%	8.1%
Toplam	38	16	8	32	23	7	62
	61.3%	25.8%	12.9%	51.6%	37.1%	11.3%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

bazıları belirli bir süre sonraya randevu verirken, bir kısmı da görüşmeyi ertelemeyen anketeye katılmıştır. Turizm işletmelerindeki girişimciler ile gerçekleştirilen anketin uygulaması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Alan araştırması girişimci anket formu beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, işletmelerin çalışan sayısı, kuruluş yılı, ciroda son üç yılda yaşanan değişim, girişimcinin cinsiyeti, eğitim durumu, önceki işi gibi işletmeye ve girişimcilere ilişkin sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde işletmelerin kırsal turizme bakış açısını ortaya koymak amacı ile kırsal turizmin ekonomik gelişime, gelirlere, kadın istihdam oranına, yabancı sermaye yatırımlarına, yerel halkın yaşam standardına ve yeni iş olanaklarına ilişkin girişimci algısını ortaya koymaya yönelik sorular yer almaktadır. Üçüncü bölüm girişimcilerin ilçedeki turizm hizmeti, kalifiye iş gücü, turist kalitesi, yörenin potansiyellerinin yeterliliği alanlarında algısını ortaya koyacak sorular yer almaktadır. Anket formunun dördüncü bölümünde girişimcilerin kırsal turizmin ilçede meydana getirdiği sosyal bozulmaya ve yerel örf ve adetlere etkisine bakışlarını ortaya koyan sorular bulunmaktadır. Anketin beşinci ve son bölümü ilçede

kırsal turizmin gelişmesinin önündeki engeller üzerinedir.

Beyazırma İlçesi Kırsal Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi; Alan Araştırması Sonuçları

Turizm işletmelerinin ve girişimcilerin özellikleri

İşletmeye yönelik özelliklerde çalışan sayısına göre işletme büyüklüğü, kuruluş yılı, son üç yılda ciro değişimi, girişimci özelliklerinde ise girişimcinin önceki işi, yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu kırsal turizmde tanımlanan alt sektörlere göre değerlendirilmektedir.

Turizm işletmelerinin yapısal özellikleri

İşletmelerin büyüklükleri ve kuruluş yılları sektörel farklılaşmaya göre Tablo 2'de sunulmaktadır. İşletmelerin %61,3'ünün 1-5 kişinin çalıştığı çok küçük mikro işletmeler olduğu, 11-16 kişinin çalıştığı işletmelerin oranının ise %12,9 olduğu görülmektedir (Tablo 2). İşletme büyüklüğü sektörlere göre değerlendirildiğinde gümüşçülerin %90'ı (9 işletme), yöresel gıda ve kurucuların % 56,3'ü (9 işletme), hediyelik eşya dükkanlarının %100'ünün (10 işletme), 1-5 kişi çalıştıran işletmeler olduğu

Tablo 3. Sektörlere göre işletmelerin ciro değişimi

	Son 3 yıldaki ciro değişimi			
	Arttı	Azaldı	Değişmedi	Toplam
Gümüşçüler	1	9	0	10
	10.0%	90.0%	0.0%	100.0%
	3.2%	30.0%	0.0%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	7	9	0	16
	43.8%	56.3%	0.0%	100.0%
	22.6%	30.0%	0.0%	25.8%
Otel-pansiyon	6	5	0	11
	54.5%	45.5%	0.0%	100.0%
	19.4%	16.7%	0.0%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	4	5	1	10
	40.0%	50.0%	10.0%	100.0%
	12.9%	16.7%	100.0%	16.1%
Hediyelik eşya	8	2	0	10
	80.0%	20.0%	0.0%	100.0%
	25.8%	6.7%	0.0%	16.1%
Stant	5	0	0	5
	100.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	16.1%	0.0%	0.0%	8.1%
Toplam	31	30	1	62
	50.0%	48.4%	1.6%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

belirlenmektedir. İşletmeler içinde otel ve pansiyon işletmeleri ile yöresel yemek ve restoranlar diğer sektörlerle göre daha fazla istihdam sağlayan küçük işletmelerdir.

Beyazarı İlçesinde turizm sektöründe hizmet veren işletmelerin %51,6 oran ile çoğunluğu 1980–2000 yılları arasında kurulan daha eski işletmelerdir. 2010 yılı sonrasında kurulan genç işletmelerin oranı (%11,3) ise oldukça düşüktür (Tablo 2). İşletmelerin kuruluş yıllarına göre dağılımında gümüşçüler %90,0 oran (9 işletme) ile yöresel yemek ve restoranlar %70,0 (7 işletme), hediyelik eşya dükkanları %60 oran (6 işletme) ile 1980–2000 yılları arasında kurulan daha eski işletmelerdir. Otel ve pansiyonların büyük oranda (%63,6) 2001–2010 yılları arasında işletilmeye başladığı görülmektedir. Görüşme yapılan 5 stanttan 4'ü 2011 yılından sonra kurulmuştur ve sayıları gün geçtikçe artmaktadır (Tablo 2). Beyazarı İlçesi'nde işletmelerin çoğunluğu 1980–2000 yılları arasında kurulan daha eski işletmelerdir.

Ankete katılan işletmelerin başarı düzeylerinin temel ölçütü olarak son 3 yıldaki ciro değişimleri incelenmiştir. Görüşülen

işletmelerin yaklaşık yarısı cirosunun arttığını belirtirken diğer yarısı azaldığını belirtmektedir (Tablo 3). Kırsal turizm yazını da sektörün kırsalda geliri arttırarak yerel kalkınmaya önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır (Gartner, 2005).

Sektörlere göre ciro değişimine bakıldığında; gümüşçülerin %90,0'ı, yöresel gıda ve kurucuların %56,3'ü (9 işletme), yöresel yemek ve restoranların %50'si (5 işletme) cirolarının azaldığını belirtmiştir (Tablo 3). Otel ve pansiyonların %54,5'inin (6 işletme), hediyelik eşya dükkanlarının %80,0'inin (8 işletme), ve stantların ise tamamının cirosu artmıştır. İlçede kırsal turizmin gelişmesinin, otel ve pansiyonlarda cironun artmasında etkisi bulunmaktadır. Kırsal turizmin gelişmesi ile ilçeye günübirlik gelen turistler ve ziyaretçiler yaptıkları alışverişler ile hediyelik eşya dükkanları ve stantların cirolarında artış sağlamaktadır.

Turizm işletmeleri girişimci özellikleri

Anket çalışmasına katılan girişimcilerin yaş grubu, eğitim durumu, cinsiyeti ve önceki işi Tablo 4 ve Tablo 5'te sunulmaktadır. Girişimcilerin %66,1'inin 30–50 yaş grubunda olduğu görülmektedir. 50 yaş üzeri daha yaşlı girişimcilerin oranı %9,7'dir (Tablo 4).

20–30 yaş arası genç girişimlerin oranının en yüksek olduğu sektörler yöresel yemek ve restoranlar ve hediyelik eşya dükkanlarıdır (Tablo 4). Sektörler büyük oranda orta yaş grubunda yığılmıştır. 50 yaş üzerinde yaşlı girişimciler kuruluş yılı da geçmişe dayanan köklü sektörlerde yüksektir, bu sektörlerin başında gümüşçüler gelmekte, gümüşçüleri hediyelik eşya satan dükkanlar izlemektedir. Stantlarda ve yöresel yemek ve restoranlarda 50 yaş üstü girişimci bulunmamaktadır (Tablo 4).

Beyazarı İlçesi'nde kırsal turizmde hizmet veren girişimcilerin %43,5'inin lise mezunu olduğu, %24,2'sinin üniversite mezunu olduğu, %22,6'sinin ortaokul mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 4). Kırsal turizmde yönelik işletmelerde ilkökul mezunlarının (%9,7) oranı ise oldukça düşüktür.

Otel- pansiyon girişimcilerinin %54,5'i (6 girişimci), yöresel yemek ve restoran girişimcilerinin ise %40,0'ı (4 girişimci) üniversite mezunudur (Tablo 4). Diğer sektörlerde üniversite mezunu girişimcilerin oranının daha düşük olduğu görülmektedir. Gümüşçülerin %20,0'si (2 girişimci) ilkökul mezunu, %30'u (3 girişimci) ortaokul mezunudur. Yöresel gıda ve kuru girişimcilerinin %75,0'i (12 girişimci) lise mezunu, hediyelik eşya dükkanı girişimcilerinin %50'si (5 girişimci) ortaokul mezunu ve stant girişimcilerinin %60,0'ı (3 girişimci) ortaokul mezunudur (Tablo 4). Kırsal turizmin gelişimi ile ihtiyacın arttığı otel ve pansiyon işletmelerinde eğitim seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir. Stantlar, gümüşçüler, hediyelik eşya dükkanları gibi tecrübe ve becerilerin önem kazandığı sektörlerde usta çırak ilişkisinin öne çıktığı ve eğitim seviyesinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Sektörlere göre girişimcilerin yaş grupları ve eğitim durumları

	Yaş				Eğitim durumu				Toplam
	20-30	31-40	41-50	51 ve üzeri	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Gümüşçüler	2	3	3	2	2	3	4	1	10
	20.0%	30.0%	30.0%	20.0%	20.0%	30.0%	40.0%	10.0%	100.0%
	13.3%	13.6%	15.8%	33.3%	33.3%	21.4%	14.8%	6.7%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	1	10	4	1	0	1	12	3	16
	6.3%	62.5%	25.0%	6.3%	0.0%	6.3%	75.0%	18.8%	100.0%
	6.7%	45.5%	21.1%	16.7%	0.0%	7.1%	44.4%	20.0%	25.8%
Otel-pansiyon	1	4	5	1	2	1	2	6	11
	9.1%	36.4%	45.5%	9.1%	18.2%	9.1%	18.2%	54.5%	100.0%
	6.7%	18.2%	26.3%	16.7%	33.3%	7.1%	7.4%	40.0%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	8	1	1	0	0	1	5	4	10
	80.0%	10.0%	10.0%	0.0%	0.0%	10.0%	50.0%	40.0%	100.0%
	53.3%	4.5%	5.3%	0.0%	0.0%	7.1%	18.5%	26.7%	16.1%
Hediyelik eşya	3	2	3	2	0	5	4	1	10
	30.0%	20.0%	30.0%	20.0%	0.0%	50.0%	40.0%	10.0%	100.0%
	20.0%	9.1%	15.8%	33.3%	0.0%	35.7%	14.8%	6.7%	16.1%
Stant	0	2	3	0	2	3	0	0	5
	0.0%	40.0%	60.0%	0.0%	40.0%	60.0%	0.0%	0.0%	100.0%
	0.0%	9.1%	15.8%	0.0%	33.3%	21.4%	0.0%	0.0%	8.1%
Toplam	15	22	19	6	6	14	27	15	62
	24.2%	35.5%	30.6%	9.7%	9.7%	22.6%	43.5%	24.2%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Girişimcilerin cinsiyet oranlarına bakıldığında kadın girişimcilerin oranının Türkiye’de pekçok alanda olduğundan çok daha yüksek olduğu görülmektedir. İlgili yazında da kırsal turizmin kadın işgücü için önemli bir istihdam alanı olduğu ve kadın istihdamını arttırmanın kırsalda sosyal yaşamı olumlu etkilediği üzerinde durulmaktadır (Okech ve diğ., 2012). Beypazarı’nda girişimcilerin %46,8 ile yaklaşık yarısı kadındır (Tablo 5). Kadın girişimcilerin oranının hangi sektörlerde daha yüksek olduğuna bakıldığında stantların tümünün kadın olduğu, gümüşçüler ve hediyelik eşya dükkanlarında kadın girişimcilerin erkeklerle eşit oranda olduğu görülmektedir. Otel- pansiyonlarda, yöresel yemek ve restoranlarda erkeklerin çoğunlukta, kadınların ise düşük oranda olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Beypazarı İlçesi’nde kırsal turizmin gelişmesine katkıda bulunan ticari işletmelerin daha önceki işleri; ev hanımlığından iş hayatına atılanlar, kendi işini sürdürenler ve sonradan sektöre girenler olarak üç grupta toplanmıştır. İlçede kırsal turizmin gelişmesi ile ev hanımlarının iş hayatına atılması dikkat çekmektedir. Girişimciler içinde bir önceki mesleği ev hanımlığı olanların oranı %32,3 gibi yüksek bir orandır. Sonradan turizm

sektörüne girenlerin oranı da az (%35,4) değildir (Tablo 5). Ev hanımlarının yer aldığı alt sektörlerin başında stantlar gelmektedir. Stantların tümü ev hanımlarından oluşmaktadır. Stantları hediyelik eşya dükkanları ve yöresel gıda ve kurucular izlemektedir. Ev hanımlarının sektöre giriş oranının (%18,2) en düşük olduğu sektör otel ve pansiyonlardır (Tablo 5).

Beypazarı İlçesi’nde kırsal turizmin gelişmesi ile bazı sektörlerde çok sayıda yeni işletmeler açılmış ve bu süreçte de başka sektörlerden turizm sektörüne yönelen çok sayıda girişimci olmuştur. İlçede turizmin gelişmesi ile gününbirlik gelen turistlerin yeme-içmeye ve konaklamaya olan talepleri artmıştır. Bu potansiyelin farkına varan girişimciler sektöre sonradan girmişlerdir. Dolayısıyla ilçede yöresel yemek ve restoran (%80,0) ve otel- pansiyon işletmelerinde (%72,7) sonradan sektöre girenlerin yüksek oranda olduğu görülmektedir (Tablo 5). Bu durum kurucular ve gümüşçülerde farklılaşmaktadır. Kurucularda %56,5 (9 girişimci), gümüşçülerde %50 oranı (5 girişimci) ile girişimciler bu işi uzun yıllardır hatta ilk mesleğe girişlerinden bu yana sürdürmektedir. Gümüşçülük gibi usta çırak ilişkisine ve yılların tecrübe ve el becerisine dayanan sek-

Tablo 5. Sektörlere göre girişimcilerin cinsiyeti ve turizm sektörüne girmeden önceki işleri

	Cinsiyet		Önceki iş			Toplam
	Erkek	Kadın	Ev hanımı	Turizm sektöründe aynı işini sürdüren	Sonradan turizm sektörüne giren	
Gümüüşçüler	5	5	2	5	3	10
	50.0%	50.0%	20.0%	50.0%	30.0%	100.0%
	15.2%	17.2%	10.0%	25.0%	13.6%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	9	7	5	9	2	16
	56.2%	43.8%	31.3%	56.3%	12.4%	100.0%
	27.3%	24.1%	25.0%	45.0%	9.1%	25.8%
Otel-pansiyon	7	4	2	1	8	11
	63.6%	36.4%	18.2%	9.1%	72.7%	100.0%
	21.2%	13.8%	10.0%	5.0%	36.4%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	7	3	2	0	8	10
	70.0%	30.0%	20.0%	.0%	80.0%	100.0%
	21.2%	10.3%	10.0%	.0%	36.4%	16.1%
Hediyelik eşya	5	5	4	5	1	10
	50.0%	50.0%	40.0%	50.0%	10.0%	100.0%
	15.2%	17.2%	20.0%	25.0%	4.5%	16.1%
Stant	0	5	5	0	0	5
	.0%	100.0%	100.0%	.0%	.0%	100.0%
	.0%	17.2%	25.0%	.0%	.0%	8.1%
Toplam	33	29	20	20	22	62
	53.2%	46.8%	32.3%	32.3%	35.4%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

törlerde sektöre sonradan girişler kolay olmamaktadır.

4.2 Kırsal turizmin yerel kalkınmaya ve istihdama etkisi

Beypazarı'nda işletmelerin kırsal turizmin yerel kalkınmaya etkisine ilişkin görüşlerinin ortaya konulduğu "kırsal turizm, yörenin ekonomik gelişimine olumlu katkı sağlar" ve "kırsal turizm yöre halkının gelirlerini arttıracaktır" önermelerine anket çalışmasına katılan işletmelerin hepsi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren işletmelerin tamamı "kırsal turizmin gelişmesi ile kadın istihdam oranında artış sağlanacaktır", "kırsal turizmin gelişmesi ile yöredeki ticari işletmelerin sayısı artış gösterecektir" ve "kırsal turizm yerel halka yeni iş olanakları sağlayacaktır" önermelerine tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. "Kırsal turizm yerel halkın yaşam standardını yükseltecektir." önermesine ise işletmeler büyük oran ile (%98,4) tamamen katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 6). Kırsal turizmin yörenin kalkınmasına katkısı konusunda hali hazırda sektörde yer alan girişimcilerin tamamen katıldıkları bu konuda herhangi bir tereddütlerinin olmadığı görülmekte-

dir. "Kırsal turizmin gelişmesiyle yabancı sermaye yatırımlarında artış görülecektir" önermesinde girişimciler daha çekimser yaklaşmakta ve başarı hedeflerini yerel ölçekte tutmakta, uluslararası ölçekte bir beklenti içine girmemektedirler. Girişimcilerin %83,9'u bu önermeye tamamen katılıyorum cevabını verirken, %12,9 katılıyorum demektedir (Tablo 6).

Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmde hizmet veren ve üretim yapan işletmelerin tamamı kırsal turizmin yerel kalkınmaya ve istihdama olumlu etkisi olduğunu düşünmektedir ve işletmelerin bu konuda farkındalık düzeyi çok yüksektir. İşletmelerin kırsal turizm ve kırsal turizmin ekonomik kalkınmaya olumlu etkileri konusunda farkındalıklarının yüksek olması ilçede turizmin gelişmesini ve ekonomik kalkınmaya olumlu etkilerinin artmasını sağlamaktadır. "Kırsal turizmin gelişmesi kadın istihdam oranında artış yaratmaktadır" önermesi anket sonuçları ile de doğrulanmaktadır (Tablo 5).

4.3 Turizm sektörünün yapabilirliği

Alan araştırması sonuçları girişimcilerin kırsal turizmin yerel

Tablo 6. Kırsal turizmin yerel kalkınmaya etkisi girişimcilerin algı değerlendirmesi

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Toplam
Kırsal turizm yörenin ekonomik gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır	62 %100	0 %0.0	0 %0.0	62 %100
Kırsal turizm. yöre halkının gelirlerini arttıracaktır	62 %100	0 %0.0	0 %0.0	62 %100
Kırsal turizminin gelişmesi. kadın istihdam oranında artış sağlayacaktır	62 %100	0 %0.0	0 %0.0	62 %100
Kırsal turizmin gelişmesiyle yabancı sermaye yatırımlarında artış görülecektir	52 %83.9	2 %3.2	8 %12.9	62 %100
Kırsal turizm gelişmesi ile yörede ticari işletmelerin sayısı artış gösterecektir	62 %100	0 %0.0	0 %0.0	62 %100
Kırsal turizm yerel halkın yaşam standardını yükseltecektir	61 %98.4	1 %1.6	0 %0.0	62 %100
Kırsal turizm yerel halka yeni iş olanakları sağlayacaktır	62 %100	0 %0.0	0 %0.0	62 %100

kalkınma için öneminin ve belirleyiciliğinin farkında olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak kırsal turizmin yerel kalkınmaya katkı sağlayabilmesi turizm sektörünün yapabilirliği ile ilişkilidir. Alan araştırmasında girişimcilerin Beypazarı'nın turizm yapabilirliği hakkındaki görüşleri yöredeki kırsal turizm talebini karşılayacak kapasitede yeterli tesis sayısı varlığı, turizm sektöründe çalıştırılacak kalifiye iş gücü varlığı, yörenin potansiyellerinin kullanımı, yerel halkın turizm bilinci alanlarında sorgulanmıştır (Tablo 7, Tablo 8).

Girişimcilerin %46,8'i Beypazarı'nda kalifiye işgücü olduğuna katılmazken, %27,4'ü kalifiye işgücünün bulunduğu tamamen katılmaktadır. Gümüşçülerin %50,0'si (5 işletme), yöresel gıda ve kurucuların %50'si (8 işletme), otel ve pansiyonların %27,3'ü (3 işletme), hediyelik eşya dükkanlarının %60'ı (6 işletme), stantların %80'i (4 stant) turizm sektöründe çalışacak kalifiye işgücü olduğuna katılmamaktadır (Tablo 7). Beypazarı İlçesi'nde otel ve pansiyon işletmeleri, yöresel yemek ve restoranlar dışındaki sektörlerdeki girişimciler yüksek oran ile turizm sektöründe çalışacak kalifiye işgücü olmadığını düşünmektedir.

Beypazarı'nda turizm talebini karşılayacak tesislerin yeterli sayıda olduğuna ilişkin girişimcilerin %64,5'i talebi karşılayacak yeterli sayıda turizm tesisi olduğuna katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra girişimcilerin yalnızca %16,1'i yeterli sayıda turizm tesisi olduğuna tamamen katılıyorum demiştir. Gümüşçülerin, yöresel gıda ve kurucuların, otel ve pansiyonların, yöresel yemek ve restoranların, hediyelik eşya dükkanlarının yarısından fazlası ve stantların tamamı Beypazarı İlçesi'nde

kırsal turizm talebini karşılayacak kapasitede "yeterli tesis vardır" sorusuna katılmıyorum cevabını vermiştir (Tablo 7). Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren girişimcilerin hepsi yüksek oran ile ilçede kırsal turizm talebini karşılayacak yeterli işletmenin olmadığını düşünmektedir.

Beypazarı'nın turizm yapabilirliği alanında yerel potansiyellerin kullanımı ve yerel halkın bu alandaki bilinç düzeyi Tablo 8'de sunulmaktadır. İlgili yazın (Rockett ve Ramsey, 2016, Udovc ve Perpar, 2007) kırsal turizmde "doğal" ve "kültürel-tarihi" yerel potansiyellerin belirleyici gücünü vurgulamaktadır. Beypazarı İlçesi de ilgili yazına uygun olarak hem doğal, hem de kültürel-tarihi değerleri ile kırsal turizme uygun bir yöredir. Ancak Beypazarı'nda girişimciler %88,7 oranında yerel potansiyellerin kırsal turizm alanında kullanıldığına katılmadıklarını belirtmektedirler. Kırsal turizm alanında yerel potansiyellerin kullanıldığına tamamen katılanların oranı %6,5 gibi çok düşük bir orandır (Tablo 8). Gümüşçüler ve stantların tamamı (5 stant), ile yöresel gıda ve kurucuların %81,3'ü (13 işletme), otel ve pansiyonların %90,9'u (10 işletme), yöresel yemek ve restoranların %80'i (8 işletme) Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizm potansiyellerinin yeterince kullanıldığına katılmamaktadır (Tablo 8). Beypazarı İlçesi'nde gümüş işletmeleri ve stantların tamamı olmak üzere diğer tüm sektörlerde girişimciler yüksek oranlar ile Beypazarı İlçesi'nin potansiyellerinin kullanılmadığını düşünmektedir.

Kırsal turizm alanında mevcut literatür yerel potansiyeller ve yerel halkın desteği olmadan kırsal turizmin geliştirilemeyeceğini vurgulamaktadır (Andersen ve diğ., 2015). Beypazarı'nda

Tablo 7. Sektörlere göre turizm sektöründe çalışacak kalifiye işgücü ve turizm tesisi varlığı

	Kalifiye işgücüne tamamen katılıyorum	Kalifiye işgücüne katılıyorum	Kalifiye işgücüne katılmıyorum	Turizm talebini karşılayacak tesis olduğuna tamamen katılıyorum	Turizm talebini karşılayacak tesis olduğuna katılıyorum	Turizm talebini karşılayacak tesis olduğuna katılmıyorum	Toplam
Gümüşçüler	2 20.0%	3 30.0%	5 50.0%	2 20.0%	2 20.0%	6 60.0%	10 100.0%
	11.8%	18.8%	17.2%	20.0%	16.7%	15.0%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	4 25.0%	4 25.0%	8 50.0%	2 12.5%	3 18.8%	11 68.8%	16 100.0%
	23.5%	25.0%	27.6%	20.0%	25.0%	27.5%	25.8%
Otel-pansiyon	3 27.3%	5 45.5%	3 27.3%	0 .0%	4 36.4%	7 63.6%	11 100.0%
	17.6%	31.3%	10.3%	.0%	33.3%	17.5%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	5 50.0%	2 20.0%	3 30.0%	3 30.0%	1 10.0%	6 60.0%	10 100.0%
	29.4%	12.5%	10.3%	30.0%	8.3%	15.0%	16.1%
Hediyelik eşya	2 20.0%	2 20.0%	6 60.0%	2 20.0%	2 20.0%	6 60.0%	10 100.0%
	11.8%	12.5%	20.7%	20.0%	16.7%	15.0%	16.1%
Stant	1 20.0%	0 .0%	4 80.0%	1 20.0%	0 .0%	4 80.0%	5 100.0%
	5.9%	.0%	13.8%	10.0%	.0%	10.0%	8.1%
Toplam	17 27.4%	16 25.8%	29 46.8%	10 16.1%	12 19.4%	40 64.5%	62 100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

girişimciler yerel potansiyellerin olduğunu ancak yeterince kullanılmadığını vurgularken, girişimcilerin %69,4'ü yerel halkın turizm bilinci olduğuna tamamen katılıyorum demektir. Yerel halkın turizm bilincinin gelişmiş olduğuna katılmıyorum diyenlerin oranı %19,4 gibi düşük bir oranda kalmaktadır (Tablo 8). Hediyelik eşya dükkanları, yöresel gıda ve kurucular, yöresel yemek ve restoranlar yüksek oranlar ile yerel halkın turizm bilincinin olduğuna tamamen katılan sektörlerdir. Otel ve Pansiyon girişimcileri %36,4 oran (4 işletme) ile yerel halkın turizm bilincine sahip olduğuna katılmıyorum demektir (Tablo 8).

Turizm sektöründe hizmet veren girişimcilerin gözünden Beypazarı İlçesi'nin turizm yapabilirliği değerlendirildiğinde; mevcut talebe yanıt verebilecek yeterli işletmenin bulunduğu, bu işletmelerde istihdam edilebilecek yeterli kalifiye işgünün bulunduğu ve yerel potansiyellerin turizm alanında değerlendirildiğine girişimcilerin büyük oranda katılmadıkları görülmektedir. Ancak Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizm sektörünün

gelişimi için umut verici olan tam değerlendirilemeye de yerel potansiyellerin bulunması ve yerel halkın turizm sektöründe belirli bir bilinç, farkındalık düzeyine sahip olmasıdır.

Kırsal turizmin sosyal yaşama etkisi

Kırsal turizm geliştiği kırsal alanlarda turist, turizmci ve yerli halkın bir arada yaşamasından kaynaklanan ilişkilerin yapısında değişiklikler yaratabilmektedir. Turizmin toplumsal değişime etkileri, bireysel davranış, aile etkileri, toplu yaşam, ahlaki tutumlar, değer sistemleri, örf ve adetler, geleneklerin değişimi, toplumun örgütlenmesindeki değişikliklere katkıları sosyal etkiler yoluyla olmaktadır (Rockett ve Ramsey, 2016).

Beypazarı İlçesi alan araştırmasında kırsal turizmin sosyal yaşamı etkileme düzeyi turizm sektöründe hizmet veren girişimcilerin algısıyla ele alınmıştır. Turizmin sosyal yaşama etkisinde sektörün değil girişimcilerin cinsiyet ve eğitim durumunun fark

Tablo 8. Sektörlere göre Beypazarı İlçesi'nde turizm potansiyellerinin kullanımı ve yerel halkın turizm alanında bilinç düzeyi

	Potansiyellerin kullanıldığına tamamen katılıyorum	Potansiyellerin kullanıldığına katılıyorum	Potansiyellerin kullanıldığına katılmıyorum	Yerel halkın turizm bilinci olduğuna tamamen katılıyorum	Yerel halkın turizm bilinci olduğuna katılıyorum	Yerel halkın turizm bilinci olduğuna katılmıyorum	Toplam
Gümüşçüler	0 .0%	0 .0%	10 100.0%	6 60.0%	1 10.0%	3 30.0%	10 100.0%
	.0%	.0%	18.2%	14.0%	14.3%	25.0%	16.1%
Yöresel gıda ve kurucular	1 6.3%	2 12.5%	13 81.3%	14 87.5%	0 .0%	2 12.5%	16 100.0%
	25.0%	66.7%	23.6%	32.6%	.0%	16.7%	25.8%
Otel-pansiyon	1 9.1%	0 .0%	10 90.9%	7 63.6%	0 .0%	4 36.4%	11 100.0%
	25.0%	.0%	18.2%	16.3%	.0%	33.3%	17.7%
Yöresel yemek ve restoranlar	1 10.0%	1 10.0%	8 80.0%	7 70.0%	1 10.0%	2 20.0%	10 100.0%
	25.0%	33.3%	14.5%	16.3%	14.3%	16.7%	16.1%
Hediyelik eşya	1 10.0%	0 .0%	9 90.0%	9 90.0%	0 .0%	1 10.0%	10 100.0%
	25.0%	.0%	16.4%	20.9%	.0%	8.3%	16.1%
Stant	0 .0%	0 .0%	5 100.0%	0 .0%	5 100.0%	0 .0%	5 100.0%
	.0%	.0%	9.1%	.0%	71.4%	.0%	8.1%
Toplam	4 6.5%	3 4.8%	55 88.7%	43 69.4%	7 11.3%	12 19.4%	62 100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

yaratacağı kabulünden yola çıkılarak sosyal yaşam üzerinde kırsal turizmin etkisi analiz edilmiştir. Kırsal turizmin İlçede sosyal yaşama etkisi “kırsal turizm yörede sosyal bozulmaya yol açar” ve “turizm gelişimi yerel örf ve adetleri olumsuz etkiler” cümlelerinin nasıl algılandığı üzerinden araştırılmıştır (Tablo 9).

Alan araştırması sonuçları girişimcilerin %93,5'inin kırsal turizmin sosyal bozulmaya yol açacağına katılmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgu Beypazarı'nda kırsal turizmin gelişmesi için gerekli sosyal ortamı oluşturmaktadır. Yöre halkına dayanan kırsal turizm yöre halkının bilinçli olması ve sosyal sonuçlar üzerine olumsuz beklentilerinin olmamasıyla yakından ilişkilidir.

Öncelikle cinsiyetin sosyal bozulma beklentisi üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Kadınların %96,6'sı kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmalara yol açmayacağını düşünürken, erkeklerin %90,9'u kırsal turizmin bölgede kırsal bozulmalara yol açmayacağını düşünmektedir (Tablo 9). Ancak erkeklerin %9,1'i kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmalara yol açacağına katılırken,

kadınların %3,4'ü kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmalara yol açacağına tamamen katılmaktadır (Tablo 9). Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmin sosyal bozulmaya etkisine bakışta kadınlar, erkeklere göre daha yüksek oran ile kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmalara yol açmayacağını düşünmektedir.

Beypazarı İlçesi'nde üniversite mezunlarının tamamı kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmaya yol açmayacağını düşünürken, ilkökul mezunlarının %16,1'i, ortaokul mezunlarının %7,1 ve lise mezunlarının %3,7'si kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmalara yol açacağına katılmaktadır (Tablo 9). Eğitim seviyesinin düşmesi ile kırsal turizmin sosyal bozulmaya neden olacağını düşünenler düşük oranda da olsa bulunmaktadır.

Sosyal bozulma kavramının altında daha özelleşmiş olarak kırsal turizmin yerel örf ve adetlere etkisi sorgulanmıştır. Yöre halkı kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte top yekûn bir sosyal bozulma endişesi içinde olmasa da yerel örf ve adetlerin bu süreçten etkilenebileceği düşüncesi yaygındır. Girişimcilerin

Tablo 9. Cinsiyete ve eğitim durumuna göre kırsal turizmin bölgede sosyal bozulmaya ve yerel örf ve adetlere etkisi

	Sosyal bozulmaya yol açacağına tamamen katılıyorum	Sosyal bozulmaya yol açacağına katılıyorum	Sosyal bozulmaya yol açacağına katılmıyorum	Yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine tamamen katılıyorum	Yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılıyorum	Yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılmıyorum	Toplam
Erkek	0 ,0% ,0%	3 9,1% 100,0%	30 90,9% 51,7%	1 3,0% 16,7%	5 15,2% 62,5%	27 81,8% 56,3%	33 100,0% 53,2%
Kadın	1 3,4% 100,0%	0 ,0% ,0%	28 96,6% 48,3%	5 17,2% 83,3%	3 10,3% 37,5%	21 72,4% 43,8%	29 100,0% 46,8%
Toplam	1 1,6% 100,0%	3 4,8% 100,0%	58 93,5% 100,0%	6 9,7% 100,0%	8 12,9% 100,0%	48 77,4% 100,0%	62 100,0% 100,0%
İlkokul	0 ,0% ,0%	1 16,7% 33,3%	5 83,3% 8,6%	1 16,7% 16,7%	0 ,0% ,0%	5 83,3% 10,4%	6 100,0% 9,7%
Ortaokul	0 ,0% ,0%	1 7,1% 33,3%	13 92,9% 22,4%	3 21,4% 50,0%	2 14,3% 25,0%	9 64,3% 18,8%	14 100,0% 22,6%
Lise	1 3,7% 100,0%	1 3,7% 33,3%	25 92,6% 43,1%	1 3,7% 16,7%	6 22,2% 75,0%	20 74,1% 41,7%	27 100,0% 43,5%
Üniversite	0 ,0% ,0%	0 ,0% ,0%	15 100,0% 25,9%	1 6,7% 16,7%	0 ,0% ,0%	14 93,3% 29,2%	15 100,0% 24,2%
Toplam	1 1,6% 100,0%	3 4,8% 100,0%	58 93,5% 100,0%	6 9,7% 100,0%	8 12,9% 100,0%	48 77,4% 100,0%	62 100,0% 100,0%

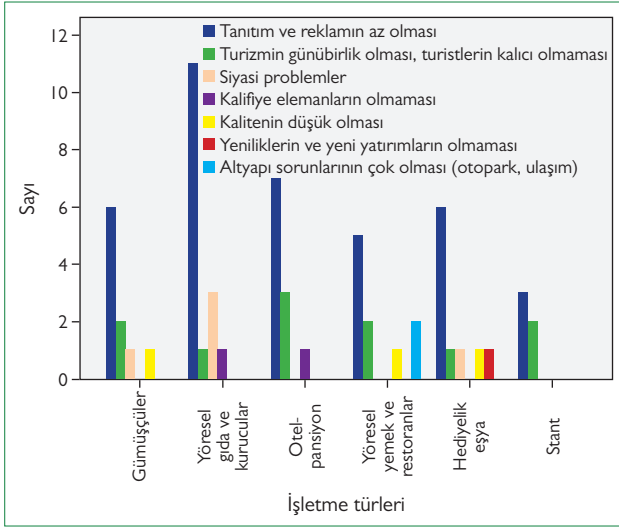
%77,4'ü kırsal kalkınmanın yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılmadığını belirtirken, olumsuz etkileyeceğine tamamen katılanların oranı %9,7'dir (Tablo 9).

Beyazarı İlçesi'nde girişimcilerden erkeklerin %81,8'i turizmin gelişiminin yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılmazken, kadınların %72,4'ü turizmin gelişmesinin yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılmamaktadır (Tablo 9). Kadınların %17,2'si turizmin gelişmesinin yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine tamamen katılmaktadır. Beyazarı İlçesi'nde kadın ve erkekler yüksek oranlar ile kırsal turizmin yerel örf ve adetleri olumsuz etkileyeceğine katılmamaktadır. Ancak erkeklerin kırsal turizmin örf ve adetlere etkisine bakışında olumsuz etkilere katılmama oranı kadınlara göre daha yüksektir.

Beyazarı İlçesi'nde üniversite mezunlarının %93,3'ü, ilkököl mezunlarının %83,3'ü, lise mezunlarının %74,1'i ve ortaokul mezunlarının %64,3'ü turizmin gelişmesinin yerel örf ve adetleri olumsuz etkilemediğini düşünmektedir (Tablo 9). Araştırma bulgularında ilginç olan sonuç eğitim seviyesi çok yüksek ve çok düşük olanların görüşlerinin birbirine yaklaşmasıdır. Turizmin ilçede örf ve adetlere etkisine üniversite mezunları ile ilkököl mezunları daha yüksek bir oran ile olumsuz bir etkinin olmayacağını belirtirken, ortaokul ve lise mezunlarının olumsuz etki beklentisi daha yüksektir.

Beyazarı İlçesi'nde turizmin gelişiminin önündeki engeller

Sektörlere göre Beyazarı İlçesi'nde kırsal turizmin gelişmesindeki engeller Şekil 2'de sunulmaktadır. Tüm sektörler kırsal

Şekil 2. Sektörlere Göre Beypazarı'nda kırsal turizmin gelişiminin önündeki engeller.

turizmin gelişmesinin önündeki birinci engel olarak yöreye ve işletmelere yönelik tanıtım ve reklam çalışmalarının yetersiz olmasını göstermektedirler. Yöresel gıda ve kurucular, otel ve pansiyonlar tanıtım ve reklamın yetersizliğini kırsal turizmin gelişmesinin önünde engel olarak gören ilk sıradaki sektörlerdir (Şekil 2). Tanımlanan diğer engellerin tanıtım ve reklam eksikliği sorununun çok gerisinde kaldığı görülmektedir.

Turizmin büyük oranda günübirlik olması turist sayısının ve konaklanan gece sayısının düşük olması girişimcilerin belirttiği engeller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Günübirlik turizmi engel olarak gören ilk üç sektör otel-pansiyon, yöresel yemek ve restoranlar ve gümüşçüler olarak saptanmaktadır (Şekil 2). Yöresel gıda ve kurucular siyasi problemlere işaret ederken, yöresel yemek ve restoranlar altyapı sorunlarını en önemli engeller arasında göstermektedir.

Sunulan hizmetin kalitesinin düşük olması yöresel yemek ve pansiyonlar, gümüşçüler ve hediyelik eşya dükkanlarınca dile getirilmektedir (Şekil 2). Sektörde yenilikler ve yeni yatırımların olmaması ise yalnızca hediyelik eşya dükkanları tarafından vurgulanmaktadır.

Sonuç

Metropolitan alanların yakın çevresinde yer alan kırsal alanların doğayla bütünleşen yapısı, dinlenme ve sağlıklı yaşam koşullarını barındırması, kirlenmemiş, bozulmamış ve kimliğini kaybetmemiş ortamları sunması gibi özellikleri ile metropoliten alanlarda yaşayan insanlar için büyük önem taşımaktadır (Soykan, 1999). Son yıllarda insanlar kalabalık ve alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşarak, daha özgür, sağlıklı ve doğayla baş başa yaşama olanağı tanıyan alternatif turizm alanlarına yönelmektedir. Dolayısıyla da kırsal alanların sahip olduğu

doğal ve kültürel-tarihi potansiyeller yerel kalkınmada girdi sağlamaktadır. Metropolitan alanların yakınında ve çevresinde yer alan kırsal yöreler, metropoliten alanlarda yaşayan insanların hafta sonları veya günübirlik eğlenme ve dinlenme amacı ile tercih ettikleri alanlardır.

Kırsal turizmin kırsal ekonomik kalkınmaya katkısı temel olarak istihdam ve gelir artışında görülmektedir. Kırsal alanlar kültürel potansiyelleri, doğal potansiyelleri ve yerel halka ilişkin insani potansiyelleri ile turist çekebilmektedir. Kırsal turizm çeşitli kaynaklardan gelir yaratarak yerel ekonomiyi canlandırmakta ve dışa göçü önlemekte, yerel halkın girişimcilik gücünü arttırmakta, kadın istihdamına katkı sağlamaktadır.

Ankara İli çevresinde kırsal nitelikleri ile öne çıkan Beypazarı İlçesi doğal ve kültürel potansiyelleri ile kırsal turizmin gelişmiş olduğu bir ilçedir. İlçenin kırsal turizm potansiyelleri; geleneksel konut dokusunun, kültürel-tarihi değerlerinin, özellikli yapılarının yer aldığı merkezde yoğunlaşmaktadır, ayrıca kırsal turizmde hizmet veren tüm işletmeler de merkezde yer almaktadır. Beypazarı çevresinde yer alan kırsal turizm potansiyelleri girişimciler ve yerel halk tarafından merkezde yer alan potansiyeller kadar değerlendirilmemektedir.

Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmin ekonomik kalkınmaya etkilerinin belirlenmesinde kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren işletmelerin girişimcilerinin algılarından yola çıkmıştır. Kırsal turizmin Beypazarı İlçesi'nde ekonomik açıdan yaptığı olumlu etkilerin en önemlisi, yarattığı gelirdir. Beypazarı İlçesi'nde gümüşçüler, otel ve pansiyonlar, yöresel yemek ve restoranlar, hediyelik eşya dükkanları, yöresel gıda ve kurucular kırsal turizmin gelişmesi ve yerel kalkınmaya katkı sağlayan doğrudan istihdam yaratan işletmelerdir. Yerli ve yabancı turistlerin kırsal alanda konaklama, yeme-içme, kırsal aktiviteler, ulaşım, alışveriş, yöresel el sanatları ve yöresel yiyecekler gibi ihtiyaçlarını karşılaması, yaşayanların gelirlerinin artmasına neden olmaktadır. Meydana gelen bu artış bir yandan yörede yaşayanların gelir ve refah düzeylerini yükseltirken diğer yandan yöreye yeni yatırımlar yapabileme potansiyelini arttırmaktadır.

“Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren işletmelerin kırsal turizm ve yerel kalkınma alanında farkındalık düzeyi yüksektir.” Beypazarı'nın sahip olduğu doğal ve kültürel-tarihi değerler İlçede kırsal turizmin gelişmesinde etkili olmuş, kırsal turizmin gelişmesi ile İlçe geliri artmıştır. Kırsal turizmin yarattığı yeni iş olanakları sayesinde kadınlar, özellikle ev kadınları, iş hayatına atılmış ve dolayısıyla İlçede kadın istihdam oranı yükselmiştir. Bugün Beypazarı'nda yaşayan ekonomik canlanma kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren işletmelerin kırsal turizmin ekonomiye olumlu etkisinin farkına varmalarına neden olmaktadır.

“Kırsal turizmin, yerel kalkınmaya olumlu etkisinin olabileme-

sinde yörenin turizm yapabilirliği belirleyicidir.” Beypazarı İlçesi sahip olduğu kırsal turizm potansiyelleri, yöreye özgü el sanatlarının varlığı ve yerel halkın sahip olduğu turizm bilinci ile turizm yapabilirliği yüksek bir ilçedir. Ancak, ilçede kırsal turizm talebini karşılayacak yeterli tesis olmaması ve turizm sektöründe çalışacak yeterli kalifiye işgücünün olmaması nedenleriyle İlçe'nin sahip olduğu pekçok potansiyel yerel kalkınmada yeterince değerlendirilememektedir.

“Kırsal Turizmin gelişmesi ilçede kadın istihdam oranını artırır.” Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmin gelişmesi ile kadınların yüksek oranda iş hayatına atıldığı görülmektedir. İlçede kırsal turizmde ön plana çıkan yöresel el sanatları, otel-pansiyonlar, hediyelik eşya dükkanları, yöresel yemeklere dayalı restoranlar kadınların ekonomik yaşamda “çalışan” ve “girişimci” olarak yer almasında kolaylık sağlamaktadır. Beypazarı'nda önemli bir yeri olan ve özellikle kadınların sektöre girmesinde etkin bir araç olan stantların tamamında kadınlar çalışmaktadır. Kırsal turizmde üretim yapan ve hizmet veren girişimciler içinde ev kadınlarının yüksek oranda olması da dikkat çekmektedir.

“Beypazarı İlçesi'nde turizm işletmeleri kırsal turizmin sosyal yaşama olumsuz etkisinin olmadığını düşünmektedir.” İlçede kırsal turizmin gelişmesi bölgede sosyal bozulmalara neden olmamış, yerel örf ve adetleri olumsuz yönde etkilememiştir. Aksine yerel halkın turistlerle birlikte yaşamaya hazır ve istekli olması, dolayısıyla da ilçeye gelen turistlerin, yerel halk ve esnaf tarafından benimsenmesine ve kırsal turizmin gelişmesine olumlu etkisi olmaktadır. İlçede kırsal turizmin yerel ekonomik kalkınmayı desteklemesinin ötesinde sosyal yaşama da olumlu etkiler sağladığı yerel halk tarafından ifade edilmektedir.

İlçedeki kırsal turizmin gelişmesini engelleyen en önemli eksikliklerden biri seyahat acentesi ve eğitimli turist rehberi bulunmamasıdır. Bunun yanı sıra turizm işletmeleri ile kamu kurumlarının kırsal turizmi geliştirme konusunda koordinasyon içinde olmamaları sektörün gelişimindeki engellerdendir. Beypazarı İlçesi'nde kırsal turizmin geliştirilerek yerel kalkınmaya etkilerinin artırılması için ilçede turizme yönelik tanıtım ve reklam faaliyetlerinin artırılması, yeni yatırımlar, yeni turizm tesislerinin teşvik edilmesi gerekmektedir. Beypazarı İlçesi'nde turizmin günübirlik olması da kırsal turizmin kısıtlı kalmasındaki engeller arasındadır. Turistleri çekecek, günübirlik turizm yerine, konaklama süresini uzatacak aktivitelerin ve gerekli yatırımların geliştirilmesi ilçede kırsal turizmin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Beypazarı İlçesi'nde mevcutta bulunan otel ve restoranların kalitesinin artması turist sayısını ve kalitesini olumlu etkileyecektir. Ekonomik kalkınmaya olumlu etkileri saptanabilen kırsal turizmin sadece kent merkezinde kalması da turizmin gelişmesinde engel yaratmaktadır. İlçe'nin çevresinde yer alan doğal potansiyellerin değerlendirilmesi, yeni yatırımların yapılması durumunda kırsal turizmin yerel kalkınmaya olumlu etkisi artacaktır.

KAYNAKLAR

- Ashley, C., Roe, D. ve Goodwin, H. (2001). Pro-Poor Tourism Strategies: Making Tourism Work for the Poor. Overseas Development Institute, International Institute for Environment and Development, and Centre for Responsible Tourism, University of Greenwich, London.
- Chhabra, D. (2010). Branding Authenticity. *Tourism Analysis*, 15(6), 735-740.
- Dragulanesu, I.V. ve Drutu, M. (2012). Rural Tourism for Local Economic Development, *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Studies*, 2(1), 196-203.
- E. Anderson, A. Bakir ve E. Wickens (2015). Rural Tourism Development in Connemara, Ireland, *Tourism Planning & Development*, 12(1), 73-86.
- G. Saxena, G. Clark, T. Oliver & B. Ilbery, (2007). Conceptualizing Integrated Rural Tourism *Tourism Geographies*, 9(4), 347-370.
- Gartner, W. C. (2005). A Perspective on Rural Tourism Development, *Journal of Regional Analysis & Policy* 35(1), 33-43.
- George, E. W., & Reid, D. G. (2005). The Power of Tourism: A Metamorphosis of Community Culture. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 3(2), 88-107.
- Greffé, X. (1994). Is Rural Tourism a Lever for Economic and Social Development? *Journal of Sustainable Tourism*. 2, 23-40.
- Loulanski, T., & Loulanski, V. (2011). The Sustainable Integration of Cultural Heritage and Tourism: A Meta-study. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(7), 837-862.
- Nair, V., Munikrishnan, U. T., Rajaratnam S. D. ve King N. (2015). Redefining Rural Tourism in Malaysia: A Conceptual Perspective, *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 20(3), 314-337.
- Okech, R., Haghiri, M. & George, B. R. (2012). Rural Tourism as a Sustainable Development Alternative: An Analysis with Special Reference to Luanda, Kenya Culture, 6 (03), 36-53.
- Page, S. J. & Getz, D. (1997). The Business of Rural Tourism. International Perspectives. London: Thomson Learning.
- Rockett, J. ve Ramsey, D. (2016). Resident Perceptions of Rural Tourism Development: The Case of Fogo Island and Change Islands, Newfoundland, Canada, *Journal of Tourism and Cultural Change*
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünlenen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*. Mart-Haziran, 67-75.
- Timothy, D. J., & Boyd, S.W. (2006). Heritage Tourism in the 21st Century: Valued Traditions and New Perspectives. *The Journal of Heritage Tourism*, 1(1), 1-16.
- Udovč, A. & Perpar, A. (2007). Role Of Rural Tourism For Development Of Rural Areas, *Journal of Central European Agriculture*, 8 (2), 223-228.
- Woods M., (2007). Engaging the Global Countryside: Globalization, Hybridity and the Reconstitution of Rural Place, *Progress in Human Geography*, 31(4), 485-507.